

บทความวิจัย (Research Article)

การพัฒนารูปแบบการบริหารงานบริการทางวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัยชุมชน THE DEVELOPMENT FOR AN ADMINISTRATIVE MODEL OF ACADEMIC SERVICES FOR THE COMMUNITY COLLEGES

Received: May 24, 2017

Revised: July 11, 2017

Accepted: July 11, 2017

ฤชชุตตา เนตรจัต^{1*} วิทยา จันทร์ศิลา² และสำราญ มีแจ่ม³
Ruechuta Netrajud^{1*} Vithaya Jansila² and Samran Mejang³

^{1,2,3}คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

^{1,2,3}Faculty of Education, Naresuan University, Phitsanulok 65000, Thailand

*Corresponding Author, E-mail: ruechuta2003-2010@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารงานบริการทางวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัยชุมชน วิธีดำเนินการวิจัยมี 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารงานบริการทางวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัยชุมชน โดยการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารงานบริการทางวิชาการที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี จำนวน 3 แห่ง รวมทั้งการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 6 คน โดยการวิเคราะห์เนื้อหา 2) การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารงานบริการทางวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัยชุมชน โดยนำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 มายกร่าง และตรวจสอบรูปแบบโดยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน และ 3) การประเมินรูปแบบการบริหารงานบริการทางวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัยชุมชน กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารจำนวน 60 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการบริหารงานบริการทางวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัยชุมชน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์ 2) คณะกรรมการบริหารงาน 3) ขอบข่ายงาน 4) วิธีการ 5) กระบวนการบริหารงาน โดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่ารูปแบบการบริหารงานบริการทางวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัยชุมชนมีความเหมาะสม และผู้บริหารวิทยาลัยชุมชนมีความเห็นว่าการนำรูปแบบฯ ไปใช้มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: งานบริการทางวิชาการแก่ชุมชน รูปแบบการบริหาร วิทยาลัยชุมชน

Abstract

The research aimed at developing a model for an administrative academic services for the community colleges. The research procedures followed 3 steps; 1) studying the state of problems and guidelines for the administrative academic services through related research and documents with 3 purposively selected community colleges with best practices, In-depth interviewed 6 experts by using semi-structured interview. Data analysis was made through content analysis. 2) Constructing and validating the model for an administrative academic services for the community colleges on the data obtained from step 1, validating the model by FGD with 9 experts. 3) Evaluating the model for the possibility and usefulness by data analyzed using were means and standard deviation.

The research found; the administrative academic services for the community colleges: consisted of 5 components: 1) the purpose of academic services, 2) the committee of academic services, 3) the scope of tasks in academic services, 4) methodology of academic services, and 5) the administrative process of academic services. The constructed model has been validated and evaluated by the community college administrators as possibility at high and at the highest usefulness.

Keywords: Academic Services, Administrative Model, Community Colleges

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษามีหน้าที่เตรียมความพร้อมในการพัฒนาคนให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตในสภาวะการที่เปลี่ยนแปลงการสร้างความพร้อมให้สามารถปรับตัวต่อที่จะเกิดขึ้นในอนาคต สังคมแห่งความรู้ถูกนำมาใช้เป็นฐาน สันติทรัพยากรสำคัญของความรู้ของบุคลากร หรือทุนมนุษย์ซึ่งเป็นแรงงานที่มีความรู้เป็นฐานในการเสริมสร้างศักยภาพ และความสามารถในการแข่งขันกับนานาชาติ อีกทั้งความคาดหวังและบทบาทที่กำลังเปลี่ยนไปจำเป็นที่ต้องมีทักษะการทำงาน ความคิดเชิงสร้างสรรค์และตอบสนองต่อสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง (Makasiranonth, 2014, p. 43)

สถาบันวิทยาลัยชุมชนซึ่งอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติสถาบันวิทยาลัยชุมชน พ.ศ. 2558 กำหนดให้จัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การศึกษา วิจัย ให้บริการทางวิชาการ ทะนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อสร้างความเข้มแข็งของท้องถิ่นและชุมชน

การพัฒนาที่ยั่งยืน เสริมสร้างศักยภาพบุคคล ตอบสนองและสอดคล้องต่อความต้องการ และการประกอบอาชีพ ของท้องถิ่นและชุมชนซึ่งนำไปสู่การพัฒนาประเทศ (Institute of Community Colleges Act, B.E. 2558, 2015, p. 2)

ปัญหาที่ต้องการพัฒนาเร่งด่วนของวิทยาลัยชุมชนจาก (SAR) ในภาพรวมประจำปีการศึกษา 2556 ของการให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชนมีข้อควรพัฒนา ดังนี้ 1) Tak Community College (2013, p. 107) พบว่า ควรพัฒนาวิทยากรให้ได้รับการพัฒนาด้านความรู้และทักษะอย่างต่อเนื่องและเสริมสร้างพัฒนาศักยภาพวิทยากร 2) Uthai Thani Community College (2013, p. 88) พบว่า ควรดำเนินการจัดหลักสูตรแต่ละหลักสูตรให้มีการต่อยอดเพื่อเพิ่มทักษะทางด้านอื่นและนำข้อบกพร่องที่พบมาวิเคราะห์หาวิธีการแก้ปัญหาเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับ Kiratikara (2007, p. 2) ได้กล่าวถึงหลักสูตรของวิทยาลัยชุมชนต้องสนองตอบ ความต้องการของชุมชน และต้องสนองความต้องการของผู้เรียน ซึ่งเป็นสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้นในสถานศึกษาอื่นวิทยาลัย ชุมชนจึงสามารถเป็นสถานศึกษาที่สร้างความโดดเด่นได้ด้วยตัวของวิทยาลัยชุมชนเองและนำไปสู่หลักการและ ปรัชญาของการจัดการศึกษาตามรูปแบบวิทยาลัยชุมชนและยังสอดคล้องกับรายงานผลการสำรวจหมู่บ้าน ชนบทไทยจากข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้านของ Community Development Department (2013, p. 5) ได้ทำ การศึกษาในด้านความรู้และการศึกษา การฝึกอบรมด้านอาชีพของผู้เข้ารับการบริการฝึกอบรมในการรับบริการ การฝึกอบรมอาชีพ จาก 70,372 หมู่บ้าน ที่กระจายตัวอยู่ทุกภูมิภาคของประเทศไทยผู้เข้ารับการบริการฝึกอบรม มีความต้องการในการรับบริการทางวิชาการและวิชาชีพใน 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านเกษตรกรรม 2) ด้าน อุตสาหกรรม และ 3) ด้านการค้า การตลาด การบริการ และจากผลการประเมินการดำเนินงานของสถาบัน อุดมศึกษาในช่วงปี 2550-2554 ตามกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปีฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) สะท้อนให้ เห็นว่าคุณภาพของงานบริการวิชาการแก่สังคมของสถาบันอุดมศึกษายังไม่ตอบสนองความต้องการหรือ การนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของชุมชนสังคมและประเทศ (Office of the Higher Education Commission, 2013, pp. 27-30)

จากสภาพและปัญหาที่กล่าวมาแล้วข้างต้นชี้ให้เห็นว่างานบริการวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัยชุมชน เป็นงานที่ทำหายและจะต้องให้ความสำคัญเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายปฏิรูปการศึกษาไทยในยุค 4.0 ที่เชื่อมโยง ในหลายมิติ ด้วยการบูรณาการงานบริการทางวิชาการแก่ชุมชน โดยใช้ความรู้สร้างนวัตกรรมซึ่งสถาบันวิทยาลัย ชุมชนเป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่มีส่วนในการชั้นนำชุมชน และสังคม (Maesincee, 2017)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารงานบริการ ทางวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัยชุมชน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการนำผลการศึกษาที่ได้มาประยุกต์ใช้ซึ่งเป็นอีก หนึ่งกลไกในระบบการศึกษาที่จะสร้างความเข้มแข็ง ความมั่นใจให้กับชุมชนและเสริมสร้างความมั่นคงให้กับ เศรษฐกิจและสังคมสำหรับประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานบริการทางวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัยชุมชน
2. เพื่อสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารงานบริการทางวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัยชุมชน
3. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารงานบริการทางวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัยชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (R&D) ซึ่งเป็นระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานระหว่างวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานบริการทางวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัยชุมชน แบ่งออกเป็น 3 ขั้น ดังนี้ ขั้นที่ 1.1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบริการทางวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัยชุมชน แหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบศึกษาเอกสารเพื่อการศึกษาสภาพการบริหารงานบริการทางวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัยชุมชน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ขั้นที่ 1.2 การศึกษาสภาพการบริหารงานบริการทางวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัย โดยการศึกษาวิทยาลัยชุมชนที่มีการปฏิบัติที่ดี จำนวน 3 แห่ง แหล่งข้อมูล ได้แก่ 1) วิทยาลัยชุมชนแพร่ 2) วิทยาลัยชุมชนหนองบัวลำภู 3) วิทยาลัยชุมชนอุทัยธานี เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบศึกษาเอกสารและแบบสัมภาษณ์ที่มีการปฏิบัติที่ดีเพื่อการศึกษาสภาพการบริหารงานบริการทางวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัยชุมชน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ขั้นที่ 1.3 การศึกษาแนวทางการบริหารงานบริการทางวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัยชุมชน โดยการสัมภาษณ์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ และมีประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารงานบริการทางวิชาการ จำนวน 6 คน ที่ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง โดยคัดเลือกจากผู้ที่มีความรู้และ/หรือประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารงานบริการทางวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัยชุมชน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อการศึกษาแนวทางการบริหารงานบริการทางวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัยชุมชน เป็นแบบกึ่งโครงสร้าง และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารงานบริการทางวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัยชุมชน แบ่งออกเป็น 2 ขั้น ดังนี้ ขั้นที่ 2.1 การยกร่างรูปแบบการบริหารงานบริการทางวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัยชุมชน โดยผู้วิจัยนำข้อมูลจากการศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานบริการทางวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัยชุมชนในขั้นตอนที่ 1 มายกร่างรูปแบบการบริหารงานบริการทางวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัยชุมชน ขั้นที่ 2.2 การตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารงานบริการทางวิชาการฯ โดยการสนทนากลุ่มกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ร่างรูปแบบการบริหารงานบริการทางวิชาการฯ และประเด็นสนทนากลุ่ม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารงานบริการทางวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัยชุมชน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชน รองผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนและหัวหน้างานบริการวิชาการ จำนวนทั้งสิ้น 60 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานบริการทางวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัยชุมชน โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบริการทางวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัยชุมชน การศึกษาวิทยาลัยชุมชนที่มีการปฏิบัติที่ดีและการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อหาแนวทางการบริหารงานบริการทางวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัยชุมชน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการและวัตถุประสงค์ 2) คณะกรรมการบริหารงาน 3) ขอบข่ายงาน 4) วิธีการ 5) กระบวนการบริหารงาน

2. ผลการสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารงานบริการทางวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัยชุมชน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1) วัตถุประสงค์ ประกอบด้วย 1) เพื่อจัดการศึกษาและฝึกอบรมให้กับประชาชน 2) เพื่อพัฒนาอาชีพให้กับประชาชน 3) เพื่อพัฒนาความเข้าใจวัฒนธรรมในการอยู่ร่วมกันของประชาชน องค์ประกอบที่ 2 คณะกรรมการบริหารงาน ประกอบด้วย 1) คณะกรรมการบริหารงานและหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารงาน องค์ประกอบที่ 3 ขอบข่ายงาน ประกอบด้วย 1) กลุ่มงานธุรการ ประกอบด้วย 4 งาน ได้แก่ งานสารบรรณ งานประชาสัมพันธ์ งานการเงิน บัญชีและพัสดุ และงานข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศ 2) กลุ่มงานพัฒนาหลักสูตรและเครือข่ายการบริการทางวิชาการ ประกอบด้วย 2 งาน ได้แก่ งานพัฒนาหลักสูตรและงานเครือข่ายการบริการทางวิชาการ 3) กลุ่มงานนิเทศการให้บริการทางวิชาการ ได้แก่ งานนิเทศการให้บริการทางวิชาการ องค์ประกอบที่ 4 วิธีการ ประกอบด้วย 1) การสัมมนา 2) การบรรยาย 3) การอภิปรายกลุ่ม 4) การศึกษาดูงานนอกสถานที่ 5) การสาธิต 6) การศึกษากรณีศึกษา 7) การประชุมปฏิบัติการ 8) การสอนงาน องค์ประกอบที่ 5 กระบวนการบริหารงาน ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจความต้องการ ขั้นตอนที่ 2 การวางแผน ขั้นตอนที่ 3 การปฏิบัติตามแผน ขั้นตอนที่ 4 การตรวจสอบและประเมินผล ขั้นตอนที่ 5 การปรับปรุงและพัฒนา ขั้นตอนที่ 6 การถอดบทเรียนหลังปฏิบัติการ ขั้นตอนที่ 7 การรายงานผล

3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารงานบริการทางวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัยชุมชน พบว่ามีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานบริการทางวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัยชุมชน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ องค์ประกอบที่ 2 คณะกรรมการบริหารงาน องค์ประกอบที่ 3 ขอบข่ายงาน องค์ประกอบที่ 4 วิธีการ องค์ประกอบที่ 5 กระบวนการบริหารงาน

ทั้งนี้ เนื่องจากวิทยาลัยชุมชนมีปรัชญาในการจัดการศึกษาเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษา เพื่อเพิ่มคุณค่าของชีวิตและศักยภาพของบุคคลและชุมชนตามหลักการของวิทยาลัยชุมชน และให้สอดคล้องกับความต้องการทางสังคม เศรษฐกิจหลักของประเทศ โดยมีการพัฒนาหลักสูตรต่างๆ เช่น หลักสูตรระยะสั้น เพื่อพัฒนาอาชีพและเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต การศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยสภาวิทยาลัยชุมชนวางนโยบายและให้ความเห็นชอบในงบประมาณ โดยมีหน่วยจัดการศึกษาทำหน้าที่สนับสนุน ซึ่งในการบริหารงานตามโครงสร้างวิทยาลัยชุมชนใช้กระบวนการเครือข่ายเชื่อมโยงในการจัดกิจกรรมต่างๆ โดยระบुकุ่มเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนซึ่งสอดคล้องกับ Teekaporn, et al. (2013, pp. 54-68) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารวิทยาลัยชุมชนในประเทศไทย ผลการวิจัย พบว่า สภาพการบริหารวิทยาลัยชุมชนในประเทศไทยมีปัญหาทั้ง 10 ด้าน ในระดับมากโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ 1) ด้านงบประมาณ 2) ด้านปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการพัฒนา 3) ด้านการเทียบโอนระดับและผลการเรียน 4) ด้านบุคลากร 5) ด้านการประกันคุณภาพ 6) ด้านแผนงานและการบูรณาการ 7) ด้านการจัดการเรียนการสอน 8) ด้านการอำนวยความสะดวกและให้บริการ 9) ด้านนักศึกษา และ 10) ด้านการบริหารและภาวะผู้นำ รูปแบบการบริหารวิทยาลัยชุมชนที่เหมาะสมประกอบด้วย 1) ปรัชญาของวิทยาลัยเน้นการเสริมสร้างโอกาสเพิ่มคุณค่าชีวิตและศักยภาพโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะของบุคคลให้อยู่และพัฒนาชุมชน 2) การบริหารวิทยาลัยชุมชนองค์รวมและงานโดยใช้วิทยาลัยเป็นฐานในการพัฒนาและใช้กระบวนการบริหาร 7 หลักการ ประกอบด้วย การวางแผน การจัดหน่วยงาน การจัดคนให้เข้ากับงาน การสั่งการ การประสานงาน การประเมินผลและรายงานผลการปฏิบัติงาน และการบริหารงบประมาณโดยมุ่งเน้นความต้องการของชุมชนยกระดับคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาสตามความต้องการของผู้เรียน การจัดองค์การของวิทยาลัยชุมชนประกอบด้วยงาน 7 งาน ได้แก่ 1) งานวิจัย 2) งานแผนงานและงบประมาณ 3) งานความสัมพันธ์ชุมชนและเครือข่าย 4) งานจัดการเรียนการสอนและงานวิชาการ 5) งานการบริหารทรัพยากรมนุษย์ 6) งานประกันคุณภาพ และ 7) งานกิจการนักศึกษา โดยทุกส่วนใช้หลักการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพที่ประกอบด้วย แผน ปฏิบัติ ตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไข และรูปแบบการบริหารวิทยาลัยชุมชนในประเทศไทยมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kongsombat (2007) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสมสำหรับนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนระนอง ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสมสำหรับนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนระนอง ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) เป้าหมาย 4) วิธีการดำเนินการ 5) การประเมินผล 6) การประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน 7) ประโยชน์ที่ได้รับจากการให้ผู้เรียนเป็นผู้แสวงหา และค้นพบความรู้ด้วยตนเอง 8) คุณค่าและประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Aodthon (2015, pp. 261-270) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษาทางเลือกในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัจจุบันปัญหาของการจัดการศึกษาทางเลือกในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จากความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า สภาพการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งรูปแบบการจัดการศึกษาทางเลือกในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก โดยองค์ประกอบหลักมีสาระสำคัญ ดังนี้ คือ 1) ด้านหลักการและจุดมุ่งหมายให้ความสำคัญ

กับหลักความเสมอภาคกระจายและให้โอกาสทางการศึกษา หลักการบูรณาการ หลักการยืดหยุ่นและหลากหลาย และหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร 2) ด้านหลักสูตร เน้นให้มีความหลากหลายบูรณาการและเชื่อมโยงกับสถานประกอบการเพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตประจำวัน 3) ด้านการจัดการเรียนรู้ เน้นการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยการปฏิบัติจริง 4) ด้านการวัดและประเมินผล เน้นการประเมินให้ครอบคลุมทั้งทักษะ ความรู้ และการมีคุณธรรมจริยธรรมตามสภาพจริงโดยเครื่องมือที่หลากหลาย สอดคล้องเหมาะสม 5) ด้านการบริหารและการจัดการ เน้นการพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความรู้เข้าใจในการจัดการศึกษาทางเลือกจัดหาสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยสร้างแหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลาย และประสานความร่วมมือกับชุมชน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Hakaew (2015, p. 170) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารการมีส่วนร่วมของชุมชน ประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบการบริหารการมีส่วนร่วม 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการบริหารการมีส่วนร่วม

2. ผลการสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารงานบริการทางวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัยชุมชน มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 องค์ประกอบที่ 1 วัตถุประสงค์ของการบริการทางวิชาการ ประกอบด้วย 1) เพื่อจัดการศึกษา และฝึกอบรมให้กับประชาชน 2) เพื่อพัฒนาอาชีพให้กับประชาชน 3) เพื่อพัฒนาความเข้าใจวัฒนธรรมในการอยู่ร่วมกันของประชาชน สอดคล้องกับ Sungstri (2002) กล่าวว่า การจัดการศึกษาตลอดชีวิตในแต่ละช่วงชีวิตสามารถจัดได้หลากหลาย และผสมผสานให้มีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตควรมุ่งเน้นการพัฒนาความรู้ ทักษะและประสบการณ์ต่อการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพรวมถึงการปรับตัวของคนในชุมชนให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างเหมาะสมให้เต็มศักยภาพอย่างครอบคลุมมิติในด้านมิติสังคม สิ่งแวดล้อม ศาสนา เศรษฐกิจ และการเมืองในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตแนวปฏิบัติที่ควรยึดถือเป็นอย่างแรก คือ กำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน สอดคล้องกับ Sirasoonthon (2005) กล่าวว่า ประชาชนมีความต้องการการพัฒนาและการฝึกอบรมเพื่อให้ความรู้ และทักษะหรือเทคนิคเฉพาะทางในการประกอบอาชีพ หน่วยงานภาครัฐควรบริหารจัดการองค์ความรู้ของภาคประชาชนให้เป็นระบบอย่างยั่งยืนเพื่อสร้างเสริมพลังอำนาจของชุมชนให้เข้มแข็ง กระตุ้นให้ชุมชนภาคภูมิใจในตนเอง และสอดคล้องกับ Swanson and Holton (2009) ได้กล่าวเสริมว่าการให้การศึกษาและการฝึกอบรมจะช่วยยกระดับทุนมนุษย์ของผู้เข้ารับบริการทางวิชาการให้สูงขึ้น

2.2 องค์ประกอบที่ 2 คณะกรรมการบริหารงานบริการทางวิชาการ ประกอบด้วย 1) คณะกรรมการบริหารงาน 2) หน้าที่ของคณะกรรมการบริหารงาน ดังที่ Chartkamolwat (2012, p. 13) ได้กล่าวถึงองค์คณะบุคคลเป็นการบริหารโดยมีบุคคลหลายคนเข้าไปร่วมกันกำหนดนโยบาย ตัดสินใจ วินิจฉัย วางแผนแนวทางต่างๆ เพื่อนำไปปฏิบัติก่อให้เกิดภารกิจต่างๆ ของหน่วยงานบังเกิดสัมฤทธิ์ผลโดยคัดเลือกตัวแทนกลุ่มของตนเข้าไปมีส่วนร่วมหรือเป็นองค์คณะบุคคลทางการบริหารนั้นๆ สอดคล้องกับ Yawanopas (2002) ได้ศึกษาหน้าที่ของกลุ่มคณะ

กรรมการบริหารวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีในการพัฒนาอาชีพในชุมชน มีดังนี้ 1) การพัฒนาอาชีพในชุมชน ตามโครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิต 2) การจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทเพื่อเตรียมความพร้อมผู้ประกอบการหน้าใหม่ 3) การฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมระยะสั้นอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับ Yodsurang (2016, pp. 91-101) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนแออัด: กรณีศึกษา ชุมชนชอยสมบูรณ์พัฒนา 2 เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร พบว่า บทบาทหน้าที่โดดเด่นใน 4 บทบาท ได้แก่ 1) บทบาทด้านการประสานงาน 2) บทบาทด้านการประชาสัมพันธ์ 3) บทบาทด้านการส่งเสริมประชาธิปไตย และ 4) บทบาทด้านการส่งเสริมทรัพยากรเพื่อใช้ในการพัฒนาชุมชน

2.3 องค์ประกอบที่ 3 ขอบข่ายงาน ประกอบด้วย 1) กลุ่มงานธุรการ 2) กลุ่มงานพัฒนาหลักสูตร และเครือข่ายบริการทางวิชาการ 3) กลุ่มงานนิเทศการให้บริการทางวิชาการ สอดคล้องกับ Boonchaloe (2012, p. 428) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ไทใหญ่ศึกษาของวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน พบว่า การบริหารจัดการศูนย์ไทใหญ่ศึกษาของวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน แบ่งออกเป็น 3 ฝ่าย ประกอบด้วย 1) ฝ่ายวิชาการ และจัดการความรู้ 2) ฝ่ายสนับสนุน และ 3) ฝ่ายกิจกรรมสืบสานวัฒนธรรม และประชาสัมพันธ์ สอดคล้องกับศูนย์บริการวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่มีการแบ่งโครงสร้างการบริหารงานออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนบริหารงานทั่วไป ส่วนบัญชี และการเงิน และส่วนประชาสัมพันธ์และเผยแพร่องค์กร กับศูนย์บริการ วิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่มีการแบ่งโครงสร้างการขอบข่ายการบริหารงานออกเป็น ฝ่ายบริหาร สำนักงาน และฝ่ายบริหารโครงการ (Chulalongkorn University, 2017)

2.4 องค์ประกอบที่ 4 วิธีการ ประกอบด้วย 1) การสัมมนา 2) การบรรยาย 3) การอภิปรายกลุ่ม 4) การศึกษาดูงานนอกสถานที่ 5) การสาธิต 6) การศึกษากรณีศึกษา 7) การประชุมปฏิบัติการ 8) การสอนงาน จากแนวคิดของ Flippo (2006, p. 243); Jacius (1971, p.125); Columbo and Grilli (2005); Blanchard and Thacker (2007, pp. 7-11) ได้กล่าวว่า การฝึกอบรม ประกอบด้วย วิธีการ เทคนิคและกิจกรรมต่างๆ จัดขึ้น เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมโดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะ ความรู้ ความสามารถและความชำนาญให้สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Ketkeaw, et al. (2013, pp. 20-33) กล่าวถึงวิธีการที่ช่วยพัฒนาความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะส่วนบุคคลที่จำเป็นต้องมีเพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน ได้แก่ 1) การฝึกอบรม 2) การประชุมเชิงปฏิบัติการ 3) การศึกษาดูงานกับโรงเรียนที่ปฏิบัติดี 4) การสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 5) การศึกษาเอกสาร 6) การศึกษาจากคู่มือ การปฏิบัติงาน 7) การเรียนรู้ด้วยตนเอง 8) การสอนงาน 9) การเป็นพี่เลี้ยง 10) การให้คำปรึกษาแนะนำ 11) การฝึกงานและทำงานร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ 12) การใช้กิจกรรมนันทนาการ 13) การระดมสมอง และสอดคล้องกับการวิจัยของ Rungkrae (2011, p. 103) ได้ทำการวิจัยเรื่อง กระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ผ่านการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนสมุทรสาคร พบว่า การเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์เป็นช่องทางให้ผู้เรียนได้ผสมผสานความรู้ใหม่กับประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ของผู้เข้ารับการศึกษา ทำให้การเรียนรู้ที่รับใหม่นั้นมีความหมายเพิ่มเติมมากขึ้น ประกอบไปด้วย 1) การอภิปรายกลุ่ม 2) กิจกรรมการแก้ไขปัญหา 3) กรณีศึกษา และ 4) เทคนิคการฝึกอบรมโดยอาศัยกระบวนการกลุ่มต่างๆ

2.5 องค์ประกอบที่ 5 กระบวนการบริหารงาน ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจความต้องการ ขั้นตอนที่ 2 การวางแผน ขั้นตอนที่ 3 การปฏิบัติตามแผน ขั้นตอนที่ 4 การตรวจสอบและประเมินผล ขั้นตอนที่ 5 การปรับปรุงและพัฒนา ขั้นตอนที่ 6 การถอดบทเรียนหลังปฏิบัติการ ขั้นตอนที่ 7 การรายงานผล สอดคล้องกับ Chaitanu (2012, p. 11); Phaiykin (2012); Hiranmaneemas, et al. (2012, pp. 68-75) และ สอดคล้องกับ Chaiyakit (2014, p. 211) ได้กล่าวถึง แนวทางการบูรณาการการเรียนการสอนกับการวิจัยและการบริการวิชาการแก่สังคมของสถาบันอุดมศึกษา ประกอบด้วย ขั้นตอนกระบวนการบริหารงานวิชาการแก่สังคม เพื่อนำไปประยุกต์ ได้แก่ 1) การสำรวจความต้องการของชุมชนและสังคม และ 2) การประเมินการปฏิบัติงาน

3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารงานบริการทางวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัยชุมชน โดยการประเมินจากผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชน รองผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชน และหัวหน้างานบริการวิชาการ มีความคิดเห็นว่าการนำรูปแบบฯ ไปใช้มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และมีความเป็นไปได้มากที่สุดในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ เนื่องจากผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนารูปแบบอย่างเป็นระบบตามหลักการพัฒนารูปแบบ โดยประยุกต์ใช้ระเบียบวิธีวิจัยและการพัฒนา (Research & Development: R&D) ซึ่ง Srisa-ad (2011, pp. 104-106) กล่าวถึง การวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบสามารถกระทำได้ใน 2 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การสร้างหรือการพัฒนารูปแบบ 2) ทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบสอดคล้องกับอีสนอร์ (Eisner, 1976, pp. 192-193) ได้เสนอแนวความคิดการตรวจสอบโดยการใช้ผู้ทรงคุณวุฒิในบางเรื่องที่ต้องการความละเอียดอ่อนมากกว่าการวิจัยในเชิงปริมาณโดยเชื่อว่าการรับรู้ที่เท่ากันนั้นเป็นคุณสมบัติพื้นฐานของผู้รู้ และได้เสนอแนวความคิดการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ไว้ดังนี้ การศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ สอบถาม สัมภาษณ์ สร้างรูปแบบ และการตรวจสอบรูปแบบ ซึ่งในการตรวจสอบรูปแบบเป็นขั้นตอนที่จะทำให้รูปแบบที่พัฒนามีความถูกต้อง สมบูรณ์ และน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Thongsongsom (2016) ได้ทำการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการด้านการบริการวิชาชีพสำหรับสถานศึกษา อาชีวศึกษาเอกชน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนมีความคิดเห็นว่าคุณภาพของรูปแบบในการนำไปใช้อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ดังนี้ ด้านความมีประโยชน์และด้านความถูกต้อง และด้านความเป็นไปได้และความเหมาะสม จึงส่งผลให้รูปแบบการบริหารงานบริการทางวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัยชุมชนในภาพรวม ผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมจากผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้บริหารมีความเห็นสอดคล้องกันในการนำรูปแบบการบริหารงานบริการทางวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัยชุมชนไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 ควรส่งเสริมการให้บริการทางวิชาการโดยร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในชุมชน
 - 1.2 ควรสนับสนุนงบประมาณโดยอาศัยความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อผลักดันการบริการทางวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัยชุมชน

1.3 ควรร่วมมือกับพัฒนาชุมชนจังหวัดเพื่อกำหนดกลุ่มเป้าหมาย และความต้องการในการให้บริการทางวิชาการ

1.4 ควรพัฒนาระบบการเทียบโอนผลการเรียนของผู้เข้ารับการบริการทางวิชาการเข้าตามระบบของวิทยาลัยชุมชน

1.5 ควรถอดบทเรียนจากผลการให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชนสำหรับนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรที่ตรงตามความต้องการและระบบการให้บริการทางวิชาการ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการของวิทยาลัยชุมชน

2.2 ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงวัยของวิทยาลัย

ชุมชน

References

- Aodthon, C. (2015). The model for providing alternative education in Basic Education School. *Buabandit Journal of Educational Administration*, 15(Special Issue), 261-270. [in Thai]
- Blanchard, P. N., & Thacker, J. W. (2007). *Effective training: System, strategies & practices* (2nd ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson Prentice-Hall.
- Boonchaloe, Y. (2012). *A management model for Tai Yai Studies Centre of Mae Hong Son Community College* (Doctoral dissertation). Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University. [in Thai]
- Chaitanu, K. (2012). *Development of management model for Rajamangala University of Technology* (Doctoral dissertation). Bangkok: King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang. [in Thai]
- Chaiyakit, M. (2014). Guidelines of integrated instruction with research and academic services for the community in higher education. *Journal of Education Naresuan University*, 16(2), 205-213. [in Thai]
- Chartkamolwat, S. (2012). *The meaning and necessity of administration by the party*. Retrieved February 10, 2017, from <http://0860734870.blogspot.com> [in Thai]
- Chulalongkorn University. (2017). *Organization chart and operations*. Bangkok: Chulalongkorn University. [in Thai]

- Colombo, M. G., & Grilli, L. (2005). Founder's human capital and the growth of new technology-based firm: A competence-based view. *Research Policy*, 34(2005), 795-816.
- Community Development Department. (2013). *Report on Thai rural village from basic information at village level B.E. 2556*. Bangkok: Ministry of Interior. [in Thai]
- Eisner, E. (1976). Education connoisseurship and criticism: Their form & functions in education evaluation. *Journal of Aesthetic Education*, 10(3/4), 192-193.
- Flippo, E. B. (2006). *Management: A behavioral approach*. Boston: Allyn & Bacon.
- Hakaew, S. (2015). A development of management model for community participation in education of the schools under jurisdiction of the Office of the Basic Education Commission. *Journal of Community Development Research (Humanities and Social Sciences)*, 8(1), 32-46. [in Thai]
- Hiranmaneemas, W., Jansila, V., Mejang, S., & Wannasri, J. (2012). The development of an administrative model for future technicians organization of Thailand in Schools under Office of Vocational Education Commission. *Journal of Education Naresuan University*, 15(4), 68-75. [in Thai]
- Jacius, M. J. (1971). *Personnel management* (6th ed.). Homewood: Richard D. Irwin.
- Kiratikara, K. (2007). *Tracking community college in the view of Dr. Krissanapong Kiratikara*. Retrieved October 12, 2017, from <http://202.29.93.22/20070426.htm> [in Thai]
- Ketkeaw, K., Kornpuang, A., Chatruprachewin, C., & Prachanban, P. (2013). A model to improve the operational competency of the committee of basic education small-sized schools. *Journal of Education Naresuan University*, 15(5), 20-33. [in Thai]
- Kongsombat, P. (2007). *Development of instructional model which is suitable for the students of Ranong Community College* (Master thesis). Suratthani: Suratthani Rajabhat University. [in Thai]
- Maesincee, S. (2017). *Educational administration for empowerment 4.0*. In the 8th Professor Dr. Wichit Srisa-an: Bangkok: Chulalongkorn University. [in Thai]
- Makasiranonth, K. (2014). *Building the learning organization* (3rd ed.). Bangkok: Expertnet. [in Thai]
- Office of the Higher Education Commission. (2013). *Annual report B.E. 2556 (2013)*. Bangkok: Office of the Higher Education Commission. [in Thai]

- Institute of Community Colleges Act, B.E. 2558. (2015, April 10). *Royal Thai Government Gazette*. Volume 132 30a. 1-16. [in Thai]
- Phaiyklin, P. (2012). *Model of communities relationship administration of basic education schools* (Master thesis). Bangkok: Suan Sunandha Rajabhat University. [in Thai]
- Rungkrae, S. (2011). Human resource development's process through Samutsakorn Community College (Master thesis). Bangkok: King Mongkut's University of Technology Thonburi. [in Thai]
- Sirasoonthon, P. (2005). A study of consequences and impact of the community's empowerment project (SML). *Journal of Research & Development Faculty of Agricultural Business Maejo University*, 2(2), 21-52. [in Thai]
- Srisa-ad, B. (2011). *Preliminary research* (9th ed.). Bangkok: Suweeriyasan. [in Thai]
- Sungsri, S. (2002). *Non-formal education through distance education for lifelong education*. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University. [in Thai]
- Swanson, R. A., & Holton, E. F. (2009). *Foundation of human resource development*. San Francisco: Berrett-Koehler.
- Tak Community College. (2013). *Self-assessment report for academic year of B.E 2556*. Tak: Bureau of Community College Administration. [in Thai]
- Teekaporn, T., Chaiyagit, M., Panawong, C., & Saiveaw S. (2013). The Development of an Administration Model for Community Colleges in Thailand. *Journal of Education Naresuan University*, 15(5), 54-68. [in Thai]
- Thongsongsom, Y. (2016). *A model of professional services management for private vocational institutes* (Doctoral dissertation). Bangkok: North Bangkok University. [in Thai]
- Uthai Thani Community College. (2013). *Self-assessment report for academic year of B.E 2556*. Uthai Thani: Bureau of Community College Administration. [in Thai]
- Yawanopas, S. (2002). *Roles of agriculture and technology colleges in community career development: Case studies of Ubon Rachathani, Yasothon and Roied Provinces* (Master thesis). Bangkok: Chulalongkorn University. [in Thai]
- Yodsurang, S. (2016). The roles of community committees in slum development: A case study SoiSomboonphatthana 2 Dindaeng District, Bangkok. *Social Sciences Journal*, 6(2), 91-101. [in Thai]